

Mercedaris i mercedàries, gràcies!!

Ds, 22/09/2018 per Eduard Ibáñez

[Apunts eticopolitics](#)

El passat 10 d'agost es van complir els 800 anys de la fundació, a la ciutat de Barcelona, de l'Orde de la Mercè (1218-2018). Aquest diumenge dia 23 de setembre, a les 12h, tindrà lloc a la Catedral de Barcelona una eucaristia en acció de gràcies per la gran obra desenvolupada pels mercedaris i per les diferents congregacions mercedàries en aquests vuit segles.

Malauradament, aquest aniversari no ha tingut ni tindrà gaire presència en els grans mitjans de comunicació i segurament passarà força desapercbut. Això ja és habitual quan es tracta d'informació amb algun contingut religiós. Però és una veritable llàstima, perquè la majoria de barcelonins i catalans desconeixen l'extraordinària tasca de l'Orde de la Mercè i la seva profunda vinculació històrica a la ciutat i al país on va néixer. Barcelona hauria de reconèixer i sentir-se orgullosa del valor d'aquests homes i dones i oferir-los un especial suport.

Es tracta d'una història tan fascinant com poc coneguda avui per l'opinió pública del nostre país.

L'Orde de la Mercè va ser impulsada pel laic barceloní Pere Nolasc (1180-1256), amb la finalitat principal de treballar per l'alliberament dels captius en terres musulmanes mitjançant el pagament de rescats, així com l'atenció als més pobres. Fou reconeguda com a Orde laïcal el 10 d'agost de 1218 pel bisbe de Barcelona, Berenguer de Palou, i confirmada pel Papa Gregori IX el 1235. El Rei Jaume I li donà immediatament ple suport, reconeixent-la com a Orde militar reial i atorgant-li la responsabilitat de l'Hospital de Santa Eulàlia, dedicat a la cura de pobres i malalts.

Els testimonis antics parlen d'un gran nombre de captius alliberats per l'Orde, no solament amb rescats, sinó també en alguns casos amb l'intercanvi de les seves pròpies persones. Amb els anys, l'Orde va créixer i es va expandir per la península i, a partir del segle XVI, també pels territoris americans. Allà on anaren exportaren la devoció per la Mare de Déu de la Mercè, patrona de molts països i ciutats llatinoamericanes.

La Mercè i la presó

Al segle XVIII, amb la progressiva desaparició de l'esclavitud, els mercedaris reorienten decisivament la seva activitat, proposant-se la missió d'oferir suport humà i atenció pastoral a les persones empresonades. I així, comencen a visitar presos en tots els països on tenen presència, convertint-se en veritables "especialistes" de la realitat carcerària.

Aquesta ha estat la seva principal activitat fins avui dia, fent real una crida de Jesús: "Era a la presó i vinguéreu a visitar-me". Com ells mateixos descriuen, vol ser una tasca humanitzadora, centrada en la persona concreta, basada en la solidaritat, l'escolta i l'acollida, trencant barreres per crear una comunitat més fraterna, defensant la dignitat humana i oferint perdó i rehabilitació.

Actualment l'Orde compta amb uns vuit-cents religiosos i altres milers de persones

vinculades, que actuen en diferents països (Espanya, Argentina, Equador, Mèxic, Panamà, Xile, Veneçuela, Perú, Brasil, Moçambic, Índia...) i atenen a desenes de milers de presos i preses.

També avui, en moltes presons catalanes, els mercedaris s'ocupen de donar atenció social, humana, jurídica i religiosa als interns i a les seves famílies i treballen per la seva reinserció social. Són una de les principals expressions de la presència de l'Església en el món de la presó i sovint s'ocupen de coordinar i impulsar el conjunt de la pastoral penitenciària.

Cal esmentar també que l'esperit mercedari ha donat lloc al llarg de la seva història a la creació de nombroses congregacions de religioses mercedàries, instituts i associacions, avui esteses per mig món, dedicats principalment a l'educació i a l'atenció als col·lectius vulnerables, lluitant contra les noves formes d'esclavitud.

A més de Sant Pere Nolasc, la família mercedària ha donat a l'Església molts homes i dones canonitzats com a sants, entre els quals, els catalans Santa Maria de Cervelló i Sant Ramon Nonat.

Els mercedaris i Barcelona

La vinculació dels mercedaris amb Barcelona ha sigut molt profunda. Com hem relatat, aquí van néixer i des d'aquí es varen expandir. El dominic Sant Ramon de Penyafort treballà en l'elaboració dels seus Estatuts. Al poc temps de la seva fundació, l'any 1232, l'Orde rebé un terrenys al costat de la muralla de mar de la ciutat, on es construïren un nou hospital, convent i una església, que foren l'espai principal des d'on va desenvolupar les seves activitats durant segles.

L'Església fou dedicada a Santa Maria. El poble va començar a anomenar-la Mare de Déu de la Mercè ("fer mercè" volia dir alliberar de l'esclavatge com a forma de misericòrdia). La gran devoció popular que rebé aquesta advocació va fer que, el 1687, fou declarada Patrona de la ciutat pel Consell de Cent.

Al segle XIX el convent va ser expropiat pels decrets de desamortització (és l'edifici de l'actual Capitania general militar) i els mercedaris foren expulsats. Però l'església, amb diferents reformes, s'ha mantingut fins avui, en l'actual [Parròquia i Basílica de la Mare de Déu de la Mercè](#), on hi ha la seva famosa imatge, una talla de fusta gòtica del segle XIV, atribuïda a Pere Moragues.

El valor de l'obra històrica dels mercedaris al nostre país, però, no els va salvar de la fanàtica persecució religiosa de 1936. Dinou mercedaris foren assassinats, onze dels quals a Catalunya (deu a Lleida i un a Barcelona).

Avui els mercedaris continuen la seva presència a Barcelona, on hi tenen casa i una parròquia, Sant Pere Nolasc (Plaça Castella). Són responsables des de fa dècades de l'atenció pastoral a les presons barcelonines (Wad Ras i la Model fins al seu recent tancament) i gestionen residències adreçades a persones que acaben el seu empresonament, ocupant-se'n personalment, a més d'altres accions impulsades per la seva Fundació Obra Mercedària.

Jo he tingut la sort de tractar i poder col·laborar amb molts d'aquests homes, el valor dels quals sempre m'ha impressionat i són per mi un referent. Homes que acompanyen als més exclosos dels exclosos de la societat, sovint en entorns

penitenciaris de gran violència i degradació humana, donant testimoni que l'Església s'ofereix a tothom i no dona per perdut a ningú.

Vull agrair a tots els mercedaris i mercedàries el seu impressionant testimoni i compromís en el suport a les persones empresonades i vulnerables arreu del món, així com la seva immensa obra alliberadora al llarg de tants segles. I desitjar-los de cor que puguin continuar-la amb la mateixa energia durant molt de temps amb el suport eclesial i social que mereix.

